

BREIVIK

Breivik ætlaði at gera av við fyrrverandi norska forsætisráðharran **Gro Harlem Brundtland** á Utøya. Hann hevði eina bajonet á rifluni hjá sær og sigur, at hann ætlaði at hálshøgga Brundtland.



Eftir álopini í Oslo og á Utøya hevði Breivik valt sær kongshúsið sum bumbumál, men **kongsfamiljan** skuldi ikki fáa skaða.

KANN BRÓTA SAMAN

SÁLARFRØÐI Maðurin verður nærmast húðflettur hvønn dag í tíggu vikur. Mann skal vera ekstremt sterkur og ísakaldur sálarliga fyri at halda til tað trýstið, sigur Eyðun Joensen, sálafrøðingur

Rannvá G. Fossaberg

Í hesi vikuni varð hol sett á 10 viku langa rættarmálið ímóti hópdrápsmanninum Anders Behring Breivik, sum 22. juli í fjør beindi fyri 77 fólki í Oslo og á oynni Utøya í Noregi. Rættarmálið er alment, og fjølmiðlar kring allan heim fylgja væl við, hvat hendir í málinum.

– Tað er ikki fyrr enn tær tíggu vikurnar eru farnar, at vit veruliga hava ein mynd av, hvør hesin maðurin er, sigur Eyðun Joensen, sum er fyrrverandi kliniskur sálarfrøðingur við psykiatriska depilin á Landssjúkrahúsinum. Hann hevur meira enn tredivu ára royndir innan sálarfrøðina, og sambært honum er Breivik á ongan hátt ein vanligur persónur.

Ekstremur í allar mátar

– Út frá tí, sum fjølmiðlarnir hava sagt frá, hevur Breivik verið ein rættiliga einsamallur persónur og ikki havt

nakran afturat sær í hesum málinum. Hann hevur gjørt nakað ekstremt alvorligt, men alíkvæl situr hann í rættarsalinum og smílist, sigur Eyðun Joensen. Hóast rættarmálið júst er byrjað, heldur Eyðun Joensen, at Breivik longu nú vísir tekin um, at hann er sperdur.

– Tú kanst samanlíkna hetta rættarmálið við ein nevaleik. Longu í fyrsta umgangi tykist Breivik rættiliga sperdur, tí nú er hann farin at siga seg ikki minnst, og harafturat er hann eisini farin at svara minni og minni, tá hann verður spurður í rættinum í Oslo, greiðir Eyðun Joensen frá. Hann er ikki vísir í, at Breivik fer at megna trýstið allar tær tíggu vikur, rættarmálið fer at vera.

– Maðurin verður spurður og nærmast húðflettur hvønn dag, fleiri tímar og í tíggu vikur. Mann skal vera ekstremt sterkur og ísakaldur sálarliga fyri at halda til tað trýstið, sigur Eyðun Joensen og leggur

afturat, at vit móguliga fara at síggja Breivik veruliga bróta saman í rættinum.

– Hetta er fyrsta vikan, og onkursvegna tykist hann vera punkteraður longu nú.

Undrast á mental-kanningarnar

Anders Behring Breivik hevur verið til tvær mentalkanningar, sum hava givið ymisk úrslit. Fyrra kanningin vísti, at Breivik var paranoid skizofren, tá hann framdi atsóknirnar í Oslo og á Utøya í fjør. Úrslitið av seinnu mentalkanningin var, at Breivik als einki feilti og ikki kundi sigast at hava verið sálarjúkur um tað mundið, tá hann drap tey 77 fólki í Oslo og Utøya.

– Eg undraðist, tá eg frætti, at mentalkanningarnar vóru lidnar. Tær mugu hava verið illa gjørdar, tí kanningar av hesum slag plaga at taka fleiri mánaðir, men í hesum føri hava tær tikið fáar vikur, sigur Eyðun Joensen.

Tá ein mentalkanning fer fram, verður millum annað

kannað, um persónurin er sinnisjúkur ella býttur og ótilrokniligur. Verður viðkomandi settur at vera sinnisjúkur, er hann ikki egnaður til vanligan dóm, men fær tað, sum verður kallað ein viðgerðardóm. Sambært úrslitinum frá fyrru mentalkanningini av Breivik er hann paranoid skizofren, og tað er ein sera álvarsom sinnisjúka.

– Tað, sum eyðkennir fólk við paranoid skizofreni, er, at tey á ein ella annan hátt kenna seg forfylgd av onkrum systemi og hava ranghugsanir um veruleikan, greiðir Eyðun Joensen frá. Hann vil tó ikki sjálvur gera nakra niðurstøðu, um Breivik er paranoid skizofrenur ella ikki.

– Slíkar niðurstøður kunnu bert gerast eftir nógvar samrøður og ymiskar testir við hesum persóninum, sigur Eyðun Joensen.

Men er ein persónur, sum ger nakað so ekstremt, ikki per definitið sjúkur?

– Vit vita alt ov lítið um

Breivik í løtuni. Uppvøkstur og umhvørvi hava stóra ávirkan á okkum menniskju. Flestu okkara hava lært at hava stýr á okkum sjálvum, so tá tú hugsar »eg eri so illur, at eg kundi dripið«, so gert tú tað ikki, tí tú hevur lært, at tað er skeivt, greiðir Eyðun Joensen frá.

Hava brúk fyri avkláring

Málið um Anders Behring Breivik hevur serliga nú og tíðina upp til rættarmálið verið dúgliga fylgt av fjølmiðlunum. Hetta er ógvuliga positivt fyri tey, sum yvirlivu, og avvarandi hjá teimum, ið lótu lív.

– Tað nyttar ikki, at leggja lok á eina slíka hending. Eg haldi, at tað, at fólk hava móguleika at fylgja við í rættarmálinum, er gott fyri øll. Serliga tey, ið eru persónliga rakt at atsóknunum hjá Breivik, hava spekulerað um mannin og tað, hann gjørdi, og nú fáa tey so móguleika at fáa eina forkláring og ikki minni eina avkláring,

sigur Eyðun Joensen. Hann heldur ikki, at stóri áhugin hjá fjølmiðlunum á nakran hátt ger tíðina, har tey avvarandi syrgja, longri.

– Tey hava brúk fyri at hoyra um tað, ið er hent. Hetta er ein prosess, sum tey skulu og noyðast ígjøgnum fyri at kunna koma víðari við lívinum, sigur Eyðun Joensen.

Summi halda, at best hevði verið, um Breivik bleiv tikin av døgum tann dagin hann bleiv handtikin av norsku lögreluni. Hesum er Eyðun Joensen ikki samdur í.

– Eg haldi, tað er gott, at hann ikki bleiv dripin, tí so hevði tað skjótt blivið til tað, at málið bleiv tagt burtur. Ístaðin verða spurnartekin hjá teimum avvarandi og teimum, sum yvirlivu, minni, tí tey fáa eina ordiliga og neyva forkláring, sigur Eyðun Joensen.

rannva@sosialurin.fo